

سؤال امتحان درس: علوم و فنون ادبی ۱	رشته: علوم انسانی	ساعت شروع: ۱۰ صبح	مدت امتحان: ۷۰ دقیقه
پایه دهم دوره متوسطه دوم نوبت اول سال تحصیلی ۹۵-۹۶	تاریخ امتحان: ۱۳۹۵/۱۰/۱۹	تعداد صفحه: ۳	تعداد سوالات: ۲۷
اداره کل آموزش و پرورش مازندران	اداره آموزش و پرورش بابلسر	دبيرستان: شاهدپسران	نام: نام خانوادگی:

ردیف	شرح سوالات	بارم
۱	<p>جاهای خالی را با واژه های مناسب پر کنید</p> <p>۱- شاخه‌ی شمالی از گروه غربی زبان‌های ایران پهلوانیک را می‌نامند.</p> <p>۲- دری زبان محاوره و مکاتبه مقامات دولتی ساسانیان بوده است.</p> <p>۳- عمدۀ ترین مرکز فرهنگی در زمان سامانیان بخارا بود</p> <p>۴- روکی پدر شعر فارسی نام نهاده اند</p> <p>۵- شیوه‌ی خاص یک اثر یا آثار ادبی را سبک ... می‌گویند.</p> <p>۶- سیاست نامه از آثار منتشر مربوط به دوره نثر غزنوی و سلجوقی است</p> <p>۷- سجع در نثر مانند ... قافیه ... در شعر است</p> <p>۸- نمونه عالی نثر مصنوع، کتاب گلستان ... است.</p> <p>۹- شکوفاترین دوران زبان و ادب فارسی دوره‌ی ... سبک عراقی ... است؟</p> <p>۱۰- تحول روحی و معنوی سنایی آغازی برای دگرگونی عمیق در شعر فارسی گردید</p>	۲/۵
۲	<p>درستی و نادرستی هر یک از عبارت‌های زیر را مشخص کنید</p> <p>درست نادرست ۱۱- هرچیزی که ذهن ما را به پویایی و ادارد، متن است</p> <p>درست نادرست ۱۲- ادیب به کسی گفته می‌شود که با شیوه‌های گوناگون سخن آشنا باشد.</p> <p>درست نادرست ۱۳- ماده اصلی ادبیات هنر است</p> <p>درست نادرست ۱۴- قدیم ترین طبقه بندی انواع ادبی در ایران صورت گرفته است</p> <p>درست نادرست ۱۵- بازخوانی متن از دید تناسب‌های معنایی مانند تضاد و ایهام در قلمرو زبانی است درست نادرست</p> <p>درست نادرست ۱۶- در منطق زبان، هر واژه معنای قراردادی و روشی دارد.</p>	۱/۵
۳	<p>علت رسمیت دادن به زبان فارسی دری در زمان یعقوب لیث صفاری چیست؟ برای ایجاد حکومت و دولت مستقل ایرانی و برانداختن یا ضعیف کردن حکومت بغداد</p>	۰/۵
۴	<p>۱۸- تاریخ بلعمی به دستور چه کسی و توسط چه کسی از زبان عربی به فارسی ترجمه شد؟ منصور بن نوح سامانی - ابو علی بلعمی ۰/۵</p>	۰/۵
۵	<p>۱۹- دو شاعر معروف آذربایجان که سبک تازه را در شعر فارسی پایه گذاری کردند را نام ببرید. ۰/۵ خاقانی و نظامی</p>	۰/۵
۶	<p>۲۰- در نشاهای داده شده زیر چه اهدافی دنبال می‌شود؟</p> <p>الف) ماه یکی از سیارات منظومه شمسی است گرچه بی نور و تیره است؛ اما در شب نورانی است</p> <p>ب) شب آغاز شده است، در ده چراغ نیست، شبها یش به مهتاب روشن است و یا به قطره‌های درشت و تابناک باران ستاره، این چراغ‌های آسمان. گل الماس ماه نیز با تلاؤ و درخشش از راه می‌رسد و قندیل زیبای پروین سر می‌زند.</p> <p>متن الف خبری است و هدف نویسنده ارتباط و اطلاع رسانی است</p> <p>متن ب ادبی است دارای عناصر خیال و عاطفه است و از آرایه‌های تشییه و استعاره و تشخیص استفاده شده است</p>	۱
۷	<p>۲۱- آبیات زیر را از نظر سطح موسیقایی و تناسب آوایی (واج آرایی، تکرار و جناس بررسی کنید)</p> <p>خیزید و خز آرید که هنگام خزان است باد خنک از جانب خوارزم وزان است</p> <p>آن برگ رزان بین که بر آن شاخ رزان است گویی به مثل پیرهن رنگ رزان است</p> <p>وآج آرایی : خ، ز، ی جناس: خزان وزان رزان و گزان تکرار: رزان</p>	۰/۵
	ادامه سوالات در صفحه ۲	

ادامه سوالات																								
۰/۵	<p>۲۲-شعر زیر مربوط به سبک دوره خراسانی است. یک ویژگی زبانی ویک ویژگی ادبی آن را بیان کنید.</p> <p>بوی جوی مولیان آید همی / یاد یار مهربان آید همی ریگ آموی و درشت یهای او / زیر پایم پرنیان آید همی آب جیحون از نشاط روی دوست / خنگ ما را تا میان آید همی «ای بخارا شادباش و دیرزی / میر زی تو شادمان آید همی کمی لغات عربی و بیگانه - استفاده از آرایه های ادبی در حد طبیعی و اعتدال</p>	۸																						
۰/۵	<p>۲۳-دو مورد از ویژگی فکری سبک خراسانی را در ابیات زیر نشان دهید.</p> <p>گل بخندید و باع شد پدرام / ای خوش این جهان بدین هنگام چون بنا گوش نیکوان شد باع / از گل سیب و از گل بادام «گر تو را با من ار مناظرهای است / من با باع آمدم به باع خرام روح شادی و خوش باشی و نشاط -زمینی و دست یافتنی بودن معشوق -طبیعی و ساده و محسوس و عینی بودن توصیفات</p>	۹																						
۰/۵	<p>۲۴-دو مورد از ویژگی های ادبی و فکری سبک عراقي را در شعر زیر مشخص کنید.</p> <p>ابلهی دید اشتري به چرا / گفت نقشت همه کز است چرا گفت اشتري که اندرین پیکار / عیب نقاش می کنی هش دار در کز یام مکن به عیب نگاه / تو ز من راه راست رفتن خواه ویژگی ادبی: خوش آهنگ تر بودن اوزان شعری نسبت به سبک دوره ای قبل -رواج داستان سرایی ویژگی فکری: فراوانی وعظ و اندرز در شعر</p>	۱۰																						
۰/۵	<p>۲۵-مهمن ترین ویژگی های زبانی و ادبی سروده زیر در سبک عراقي چیست؟</p> <p>رخسار صبح پرده به عمدا برافکند / راز دل زمانه به صحراء برافکند « «مستان صبح چهره مطراً به می کنند / کاین پیر طیلسان مطراً برافکند حرکت زبان به سوی دشواری و کاسته شدن از سادگی توجه بیشتر به آرایه های ادبی</p>	۱۱																						
۱۰	<p>کالبد شکافی متن. (۱۰ نمره)</p> <p>۲۶-شعر (۵ نمره)</p> <table> <tbody> <tr> <td>خانه ای می ساخت سقراط حکیم</td> <td>در کتاب آمد که در عهد قدیم</td> </tr> <tr> <td>آمدند از ره رفیق و آشنا</td> <td>چون به پایان برد کار آن سرا</td> </tr> <tr> <td>نیست در خورد تو، ای صاحب نظر</td> <td>جمله گفتند: این بنای مختصر</td> </tr> <tr> <td>این قفس نبود مقام چون تو کس</td> <td>چون توانی زیستن در این قفس؟</td> </tr> <tr> <td>بارگاهی باید و کاخی عظیم</td> <td>بهر مردی چون تو والا و حکیم</td> </tr> <tr> <td>همچو پروانه به گر دروی شمع؟</td> <td>در شبستان تو چون آییم جمع</td> </tr> <tr> <td>عارفان را خانه‌الا خاک نیست</td> <td>گفت در پاسخ که ما را باک نیست</td> </tr> <tr> <td>خانه ای در خورد یاران ساختم</td> <td>حجره‌ی خود گر بدینسان ساختم</td> </tr> <tr> <td>بام خود تاعرش می افراشتم</td> <td>بیش از این گر یار یکدل داشتم</td> </tr> <tr> <td>چون صد کمیاب و چون دُر پر بهاست</td> <td>در حقیقت یار یکدل کیمیاست</td> </tr> <tr> <td>جملگی بیگانه روز امتحان</td> <td>جمله خویشانند و یاران مهربان</td> </tr> </tbody> </table>	خانه ای می ساخت سقراط حکیم	در کتاب آمد که در عهد قدیم	آمدند از ره رفیق و آشنا	چون به پایان برد کار آن سرا	نیست در خورد تو، ای صاحب نظر	جمله گفتند: این بنای مختصر	این قفس نبود مقام چون تو کس	چون توانی زیستن در این قفس؟	بارگاهی باید و کاخی عظیم	بهر مردی چون تو والا و حکیم	همچو پروانه به گر دروی شمع؟	در شبستان تو چون آییم جمع	عارفان را خانه‌الا خاک نیست	گفت در پاسخ که ما را باک نیست	خانه ای در خورد یاران ساختم	حجره‌ی خود گر بدینسان ساختم	بام خود تاعرش می افراشتم	بیش از این گر یار یکدل داشتم	چون صد کمیاب و چون دُر پر بهاست	در حقیقت یار یکدل کیمیاست	جملگی بیگانه روز امتحان	جمله خویشانند و یاران مهربان	۱۲
خانه ای می ساخت سقراط حکیم	در کتاب آمد که در عهد قدیم																							
آمدند از ره رفیق و آشنا	چون به پایان برد کار آن سرا																							
نیست در خورد تو، ای صاحب نظر	جمله گفتند: این بنای مختصر																							
این قفس نبود مقام چون تو کس	چون توانی زیستن در این قفس؟																							
بارگاهی باید و کاخی عظیم	بهر مردی چون تو والا و حکیم																							
همچو پروانه به گر دروی شمع؟	در شبستان تو چون آییم جمع																							
عارفان را خانه‌الا خاک نیست	گفت در پاسخ که ما را باک نیست																							
خانه ای در خورد یاران ساختم	حجره‌ی خود گر بدینسان ساختم																							
بام خود تاعرش می افراشتم	بیش از این گر یار یکدل داشتم																							
چون صد کمیاب و چون دُر پر بهاست	در حقیقت یار یکدل کیمیاست																							
جملگی بیگانه روز امتحان	جمله خویشانند و یاران مهربان																							

ادامه سوالات

نمره	شرح و توضیح	موضوع
۰/۵	۱- لحن روایی - داستانی ۲- با آهنگ نرم و ملایم و کشش آوایی همراه است و با توجه به موقعیت لحن تغییر می یابد	نوع لحن
۱	۱- سادگی زبان ۲- روانی شعر ۳- ساده و کوتاه بودن جمله ۴- بکارگیری واژه فارسی سرا به جای خانه	قلمرو زبانی
۱/۵	۱- جناس: باک و خاک ۲- قالب شعر: مثنوی ۳- استعاره: قفس (خانه) ۴- تشبيه: همچو پروانه ، چون صدف ۵- مراعات النظير: صدف ، در پرها، کيميا	قلمرو ادبی
۱	۱- عدم تعلق خاطر خردمندان به دنیا، ۲- تجربه لذات در کنار دوستان و صاف و یکدل بودن با دوستان -	قلمرو فکری
۱	ادبیات تعلیمی- کم یاب بودن رفیق یک دل	نتیجه گیری

۲۷) نمره (۵ نثر)

پارسا زاده‌ای را نعمت بی کران از ترکه عمان به دست افتاد فسق و فجور آغاز کرد مبدّری پیشه گرفت فی الجمله نماند از سایر معاصی منکری که نکرد و مسکری که نخورد. باری به نصیحتش گفتم ای فرزند دخل آب روانست و عیش آسیای گرдан یعنی خرج فراوان کردن مسلم کسی را باشد که دخل معین دارد.

چو دخلت نیست، خرج آهسته تر کن
گر باران به کوهستان نبارد

عقل و ادب پیش گیر و لهو و لعب بگذار که چون نعمت سپری شود سختی بری و پشیمانی خوری. پسر از لذت نای و نوش این سخن در گوش نیاورد و بر قول من اعتراض کرد و گفت راحت عاجل به تشویش محنت آجلمنفص کردن خلاف رأی خردمندست:

غم فردا نشاید خورد امروز
بند نشاید که نهد بر درم
هر که علم شد به سخا و کرم

دیدم که نصیحت نمی پذیرد و دم گرم من در آهن سرد او اثر نمیکند ترک مناصحت گرفتم و روی از مصاحبته بگردانیدم و قول حکما کار بستم که گفته‌اند بلغ ما علیک فان لم یقبلو ما علیک
هر چه دانی که نشنوند بگوی
زود باشد که خیره سر بینی

نمره	شرح و توضیح	موضوع
۱/۵	۱- کوتاهی جملات ۲- کاربرد را به معنی برای ۳- کاربردهای واژگان کهن مانند ملاح	قلمرو زبانی
۱/۵	۱- تضاد: شادی و غم ۲- بهره گیری از تمثیل: اگر باران به کوهستان نبارد..... ۳- استفاده از آرایه کنای: دم گرم من در آهن سرد او اثر نمی کند	قلمرو ادبی
۱	۱- خرج بیش از دخل باشد باعث پشیمانی است ۲- افرادی که نصیحت بر آنها تاثیر نمی گذارد به زودی پشیمان می شوند و حسرت می خورند	قلمرو فکری
۱	۱- ادبیات تعلیمی- پند ناپذیری باعث پشیمانی و بدبوختی است	نتیجه گیری

موفق باشید- شربتی